

Gepubliceerd op 03-12-2015

Gastblog Anne-Laure Van Bruaene: Parijs, Münster en Dabiq: de sacraliteit van de stad

Een tijdje terug vroeg historici.nl me een stukje te schrijven over de jaarvergadering van de Vlaams-Nederlandse Vereniging voor Nieuwe Geschiedenis (VNVNG) op vrijdag 30 oktober in Amsterdam, gewijd aan het thema 'De sacrale ruimte in de vroegmoderne stad.' Met bijdragen over Noord en Zuid en een mooie chronologische spreiding was het een geslaagde bijeenkomst. Oud nieuws, zult u denken. Na de aanslagen in Parijs op vrijdag 13 november heeft het thema echter een nieuwe urgentie gekregen. Steden en hun (gebrek aan) sacraliteit zijn actueler dan ooit.

Laat me citeren uit een onverwachte bron, het persbericht van IS na de aanslagen:

In a blessed battle whose causes of success were enabled by Allah, a

group of believers from the soldiers of the Caliphate (may Allah strengthen and support it) set out targeting the capital of prostitution and vice, the lead carrier of the cross in Europe – Paris.

Schrikwekkend voor de enen, lachwekkend voor de anderen. Mij herinnerde het aan een klassiek artikel van Natalie Zemon Davis uit 1973 ('The rites of violence. Religious riot in sixteenth-century France'). Het artikel opent met het volgende citaat:

If thou shalt hear say in one of thy cities, which the Lord thy God hath given thee to dwell there, saying, Certain men, the children of Belial are gone out from among you, and have withdrawn the inhabitants of their city, saying Let us go and serve other gods, which ye have not known... Thou shalt surely smite the inhabitants of that city with the edge of the sword, destroying it utterly and all that is therein.'

De passage komt uit Deuteronomium, maar aan het woord is een Parijse katholieke predikant die in 1568 zijn parochianen opjut om protestantse ketters over de kling te jagen. Davis betoogt in haar artikel dat het motief van de religieuze zuivering van een stad prominent aanwezig was in het zestiende-eeuwse Frankrijk.

Religieus fundamentalisme is uiteraard van alle tijden. Toch treffen de vele gelijkenissen tussen het gedachtegoed van IS en dat van verschillende religieuze stromingen in de zestiende eeuw. Een leuze als 'terug naar een zuivere Islam' klinkt uiteraard bekend voor wie de christelijke Reformatie(s) bestudeert. Over de terugkeer (van nooit weggeweest) van het iconoclasm is ook al veel inkt gevloeid. Ook minder bekende aspecten van (het ideaalbeeld van) IS zoals de nadruk op sociale rechtvaardigheid als antwoord op de vermeende decadentie en verloedering van de

mainstream Islam, roept beelden op van sommige vroege reformatoren die hoopten een nieuwe, meer rechtvaardige wereld naar Bijbels model tot stand te brengen.

Apocalyptisch

Zoals een collega suggereerde is de gelijkenis met de vroege anabaptisten misschien wel het meest pertinent. De anabaptisten van de eerste generatie ijverden niet alleen voor een strikte naleving van Bijbelse normen, ze werden bovenal gedreven door een sterk apocalyptische overtuiging: de eindtijd was nabij. Daarom was het martelaarschap zo aantrekkelijk. Uiteindelijk werd in het Westfaalse stadje Münster

een millenaristisch koninkrijk gesticht (1534-1535). Opvallend waren maatregelen zoals de afschaffing van het geldverkeer en de verplichting om de voordeuren open te houden, zodat niets aan het oog van de gemeenschap zou ontsnappen. Berucht is ook de invoering van de polygamie. Het experiment in Münster eindigde in een bloedbad, waardoor niet altijd duidelijk is in welke mate die verhalen later werden aangedikt. Maar dat de anabaptisten ernaar streefden de stedelijke ruimte te sacraliseren staat buiten kijf.

Ook IS heeft zijn Münster: het begin van de eindstrijd wordt binnen afzienbare tijd verwacht bij het Syrische stadje Dabiq, tevens de naam van het zelfverheerlijkende glossy magazine dat de organisatie de wereld instuurt. Mijn vergelijking gaat zeker niet volledig op (ik pretendeer ook niet een kenner van IS te zijn) en is niet bedoeld als een historische relativering van hedendaags terreur. Mijn bedoeling is ook niet het verleden aan te grijpen om het heden te begrijpen. Neen, ik denk dat we af en toe het heden moeten aangrijpen om het verleden te begrijpen. Parijs is voor mij een soort wake-up call dat wij, historici, niet mogen vergeten dat ook het verre verleden dat we bestuderen gruwelijk echt was. Dat de gedragingen van vroegmoderne mensen weliswaar aan bepaalde verklaarbare patronen beantwoorden, maar dat ze voor wie er rechtstreeks mee geconfronteerd werd, ontregelend, verwarrend en soms ronduit angstaanjagend moeten zijn geweest.

Anne-Laure Van Bruaene, Universiteit Gent

Ook interessant

De Politieke
Geschiedenis van
Europese Integratie:
What's New?

*Door Loes van
Suijlekom*

Diversiteit, inclusiviteit
en intersectionaliteit in
de universitaire praktijk
– een verslag van de
RUG Lustrum
conferentie

Door Hadewijch Zwart

De wortels der
ontwikkeling

Door Henk Looijesteijn

Anne-Laure Van Bruaene

Alle artikelen van Anne-
Laure Van Bruaene

Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap

Het KNHG is de grootste organisatie van professionele historici in Nederland. Het biedt een platform aan de ruim 1100 leden en aan de historische gemeenschap als geheel. Word lid van het KNHG.

Terug naar de bron: de geschiedenis ontrafeld met nieuwe technologie. Dat is de missie van het Huygens ING, een onderzoeksinstituut op het gebied van geschiedenis en cultuur.

[Home](#)

[Bijdragen](#)

[Resources](#)

[Agenda](#)

[Vacatures](#)

[Dossiers](#)

Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 3.0 Unported (CC BY-NC-SA 3.0)

[Updates](#)

[Correspondenten](#)

[Over Historici.nl](#)

[Contact](#)

[Privacy en AVG](#)

[#opstand](#)

[#cultuur en kunst](#)

[#politiek en bestuur](#)

[#maatschappij](#)

[#wetenschap en techniek](#)

[#oorlog en krijgsmacht](#)

Deze site maakt gebruik van cookies. [Find out more.](#) [Ok](#)